

De seingever

 .de *ann*
de craemer
seingever
een vertelling

Voor jou,
soms ongrijpbaar als wind,
maar altijd aanwezig als zon in mijn letters.

Er zijn er die ter wereld komen na urenlang hard labeur, alsof ze ons er willen aan herinneren wat de God van het Oude Testament bedoelde toen Hij het wolkendek openscheurde en brulde dat alle vrouwen na Eva's beet in de appel met ondraaglijke barensweeën zouden worden gestraft. Er zijn er anderen die zomaar uit de buik van hun moeder floepen, als een Calippo-ijsje uit zijn kartonnen verpakking toen ik daar als kind onderaan steevast te gretig op duwde.

En er zijn er die hun entree maken zoals de seingever.

Zij die weigeren het verhaal van zijn geboorte te geloven, kunnen altijd naar hem op zoek gaan, en misschien zullen ze hem vinden op het kruispunt van mijn verbeelding en mijn dagelijkse realiteit. De Tweede Wereldoorlog was al een paar maanden voorbij, en de vroegtijdige groeven in het gelaat van de moeder van de seingever leken als bij wonder minder diep nu ze niet meer elke centiem hoefde om te draaien. Het moest trouwens waar zijn dat een mira-

kel nooit alleen kwam: de oorlogsellende was verleden tijd en bovendien bracht ze begin augustus van het jaar 1945 haar eerste kind ter wereld, en dan nog de dochter die ze altijd had gewenst. Haar vreugde moest de jonge moeder wel alleen beleven, want vaders waren toen nog niet druk in de weer met de videocamera daar ergens bij de uitgang, en al helemaal niet met de navelstreng doorknippen of babylijf zijn eerste biokatoenen mutsje aantrekken. De verwekker van de seingever was thuis aan het rusten. De dag voordien, toen ook zaterdag nog een werkdag was, had hij acht meter kasseibaan opgebroken en was hij met paard en kar naar Oudenaarde gereden, om daar het zand te halen waarop hij en zijn werkmakkers de komende week een nieuwe betonweg zouden aanleggen.

Een dochter was geboren, en haar naam had Maria kunnen zijn, naar het moederhuis waarin ze naar haar eerste hap lucht snakte, dat Ave Maria heette en tijdens de oorlog zwaar was gebombardeerd, hoewel volgens de Zusters van 't Geloove in alle kamers de Mariabeeldjes op hun sokkels bleven staan. Toen de dokter zijn handen had gewassen en zelfs al de kamer had verlaten, zei de kersverse moeder dat ze opnieuw weeën voelde opkomen. De verpleegster met dienst dacht dat mevrouw zich aanstelde; zo had je er altijd wel, van die tere kasplantjes die tijdens de naweeën nog steeds aan het roepen en tieren waren. Maar deze vrouw kreunde niet zomaar. Nadat de verpleegster eens goed had gevoeld, moet ze net zo heftig

zijn geschrokken als toen anderhalf jaar voordien de laatste V1-bom op de stad viel. Mijnheer Vandewalle, gehaast om op een zondagmorgen weer naar huis te gaan, was al op weg naar zijn Citroën Traction Avant Cabriolet toen de verpleegster hem gillend achterna rende: 'Mijnheer dokter, er zit nog een kind in madame haar buik!'

Een tweeling, dus. Nee, de dokter had het niet geweten. In die tijd gingen vrouwen nog niet om de zoveel maanden op controle bij een gynaecoloog — een vrouwendokter bestond trouwens niet eens. In de kleine stad waar de seingever werd geboren, specialiseerde huisarts Vandewalle zich in bevallingen. Heel simpel was het: je werd zwanger, al dan niet tegen je wil, en je wachtte (hopelijk) negen maanden, en er kwam een kind, dood of levend, en als het zover was, voelde je de potige handen van mijnheer Vandewalle tussen je benen.

De dokter vloekte terwijl hij de trappen opliep. Net had hij nog geglunderd dat het uitstekend weer was voor een ritje met zijn *décapotable*, maar lang hield de onverwachte geboorte hem niet bezig: het seingevertje had er genoeg van, het wilde eruit, gedaan met het verborgen bestaan. Nog maar pas lag hij als een hoopje smurrie tussen zijn moeders gespreide benen of hij schreeuwde zo hard dat zij later zou beweren dat ze meteen wist dat het een jongen was. 't Is precies of hij is kwaad op ons dat we hem al die tijd vergeten zijn', had dokter Vandewalle gezegd, en

misschien had hij gelijk. In de eerste schreeuw van de seingever klonk misschien een kwaadheid die al een aarzende oefening was voor later, wanneer hij nog dikwijls kwaad zou zijn; niet omdat hij dat aangenaam vond, maar omdat hij geen andere keuze had. Ik zeg: misschien, want ik was er niet bij, en voor ik het weet, bezoedel ik het levensverhaal van mijn seingever met mijn eigen verzonnen waarheden.

Ik heb een boek van mij nooit hardop een kind genoemd, maar mensen die hun brood verdienen met praten over letters en zinnen werpen je dat woord wel eens voor de voeten, en hebben het dan (de ogen tot spleetjes geknepen, of de blik op oneindig) over een onvermijdelijk moeilijke zwangerschap en een langverwachte geboorte — zeer diepzinnige mijmeringen waar je met gepaste ernst hoort op te reageren.

Maar toegegeven: stiekem heb ik mijn hand over de kافت van elk van mijn boeken laten glijden, met een gebaar dat net zo teder en beschermend is als dat waarmee mensen de kruin van een pasgeboren kind in hun palm omvatten. Elke keer zal ik een kus drukken op het omslag van het eerste exemplaar van eigen werk dat ik mag aanschouwen, en er gaat een pijnscheut door de nagel van mijn linker kleine teen wanneer iemand een boek van mij krenkt, kreukt, laat vallen of met koffievlekken besmeurt. Dus ja, welaan dan, een boek kan best een kind zijn, en wordt dus ook geboren.

Wie dit werk in handen heeft, kijkt naar een kind dat al een poos uit de luiers is. De geboorte heb alleen ik meegemaakt, en wel twee keer. Toen mijn vorige boek, *Vurige tong*, klaar was, wilde ik een reeks reportages maken onder de titel *Oud Vlaanderen*. Ik zou een deel van ons land vastleggen zoals het is geweest maar misschien spoedig niet meer zal zijn. Ik wilde de tijd kristalliseren in literaire portretten van mensen die vaak als folklore worden opgevoerd maar voor mij echt waren omdat ik, opgroeiend in een stil stadje in de jaren tachtig en negentig, hen had gezien, meegemaakt en soms zelfs gesproken. Wie weet zou ik die verhalen later kunnen bundelen, want koffietafelboeken met links een foto en rechts een lap tekst lijken eeuwig in de mode, en ik moet ook nog geld verdienen. De duivenmelker, de verwoede kaarter, de bedevaartganger naar de grot van Oostakker, de bejaarde speaker tijdens een veldritwedstrijd: ik kende die mensen als meer dan karikaturen. De seingever was mij het meest vertrouwd, want hij was degene die zijn uitstervende bezigheid zichtbaar uitoefende, op straat, voor het oog van de wielerliefhebber, die hem evenwel vaak niet zag staan. ‘De seingever’, luidt het op de site van de Koninklijke Belgische Wielrijdersbond (wanhopig op zoek naar mensen die het nog willen worden), ‘is onmisbaar bij de organisatie van een wielerwedstrijd op de openbare weg. Je staat gedurende de wedstrijd zowel in voor de veiligheid van de renners en de toeschouwers als voor de veiligheid van de andere weggebruikers. De taak van een seingever bestaat

erin het verkeer stil te leggen wanneer de wielervedstrijd in aantocht is, vanaf het voorbijrijden van de wagen met de rode vlag (openingswagen) tot de passage van de groene vlag (sluitingswagen). Van een seingever wordt verwacht dat hij minstens twintig minuten voor de aanvang van de wedstrijd of de passage van de renners op zijn aangewezen punt staat en er blijft tot het einde van de wielervedstrijd; dat hij correct optreedt (hij mag bijvoorbeeld het verkeer niet nutteloos ophouden); dat hij zich niet schuldig maakt aan drankmisbruik.’

Lang voor ik aan *Oud Vlaanderen* dacht, had ik een seingever gekend, zij het eerst alleen op die momenten dat hij niet zijn felblauwe jasje en tricolore armband droeg en met zijn signaalplaatje zwaaide. Net afgestudeerd kwam ik op de redactie van de *Krant van West-Vlaanderen* terecht, waar een paar oudere externe medewerkers nog nooit met een computer hadden gewerkt en zodoende hun stukjes hoogstpersoonlijk kwamen afleveren. Zelf had ik elke week ook een rubriek onder mijn hoede: een over het Blauwe Kruis, een dierenopvangcentrum in Roeselare waar meestal honden en katten maar soms ook een thuisloze schildpad, verdwaalde python of verlamd konijn werden gedropt. Een oudere blondine genaamd Machteld kreeg dan een hoekje in de krant van waaruit ze de zoektocht naar een nieuw baasje kon starten. Wekelijks bezorgde ze de receptie op dinsdagmorgen een hand-

geschreven tekst van vijftien regels, die ik overschreef en redigeerde.

Een andere medewerker van de krant voor wie schrijven nog met pen en papier gebeurde, was Robert, roepnaam Robbie, ook wel 'Patatje'. Hij nam er geen vrede mee zijn stukjes zomaar bij de receptie te laten slingeren. Robbie kwam in hoogsteigen persoon de trappen naar de redactie opgelopen om een van de sportmedewerkers zijn dichtgevouwen blaadje papier te overhandigen. Hij deed iets met duivenuitslagen, en soms ook met koers, want Robbie was seingever. De ernst en toewijding waarmee hij zijn berichtjes van slechts een paar regels op de redactie achterliet, ontroerden me elke keer. Hij bleef even staan om over het wielrennen te praten, maar veel zei hij nooit. Robbie was geen grote prater, maar je voelde dat hij het liefst een stoel had genomen en langer was gebleven — thuis, zo wist ik, wachtte hem immers alleen doodse stilte. Na een kwartier verdween hij weer, de eeuwige pet op het hoofd, op zijn oude fiets de twintig kilometer afmalend naar de stad waar ook ik woonde. Later, toen ik niet meer bij de krant werkte, zag ik Robbie soms op een kruispunt, nog steeds zijn pet op het hoofd, wachtend op een sliert renners die weldra zou voorbijkomen, getooid in zijn felblauwe jasje, het signaalplaatje in de rechterhand. Had ik hem niet eerst in een andere hoedanigheid ontmoet, ik had de man misschien nooit opgemerkt.

Toen ik met *Oud Vlaanderen* wilde beginnen, dacht ik zo-doende het eerst aan wat ik het best kende en mij vanwege mijn vertrouwdheid met de wielrennerij ook het meest aansprak: een seingever. Ik zocht niet Robbie op, maar iemand van wie mij werd verteld dat hij meer zou praten. Ik trok met hem naar een kermiskoers voor junioren en sprak hem op de doodse momenten tussen de doorritten van de renners. Daarna gingen we naar een café. We dronken geen sloten bier, zoals van een seingever wel vaker wordt gedacht of verwacht, maar gewoon koffie. Hij babbelde honderduit en genoot daar zichtbaar van. Het was een avond in augustus en toen ik naar huis wandelde, wist ik dat *Oud Vlaanderen* een doodgeboren kind was. De seingever zoals ik hem had leren kennen, droeg een verhaal in zich dat meer om het lijf had dan een reportage die meteen zou worden vergeten. Deze historie, zei ik tegen mezelf, had alle grondstoffen van een roman.

De seingever werd een fictief personage. Ik begon met mijn eerste roman. Ik noemde de man die ik had ontmoet Hilaire. Ik ging met hem mee naar zijn badkamer en liet hem zichzelf wassen net voor hij naar de rotonde vertrok waar hij met dienst was. Op de weg daarnaartoe deed ik hem de hoek om rijden op de plek waar hij voor het eerst zijn vrouw had gezien toen een regenbui in juli 1966 hen deed schuilen onder het afdak van een elektriciteitscabine, en haar natte blote benen onder een groene minirok het mooiste waren wat hij zijn hele leven had aanschouwd.

Maar toen de eerste versie van mijn roman klaar was, had ik een dode vogel in mijn handen. Ik kende de man niet meer die ik in het echte leven van dichtbij had gezien en gesproken. Noem het literaire fantoompijn: de man die mij op een rotonde en daarna op café en nog daarna thuis zijn halve leven had verteld, was een vreemde geworden. Ik schaamde me voor zijn valse naam en keek van een afstand naar hem. Ik sloopte daarom tot op de fundamenten het huis dat ik had gebouwd en begon opnieuw. Deze keer gaf ik de realiteit ruimschoots voorrang op de verbeelding, zelfs als dat betekende dat ik dan niet langer in detail kon beschrijven hoe de gordijnen in het ouderlijk huis van de seingever kleurden als het zonlicht schuin naar binnen viel, of in welk plunje zijn vader 's ochtends ging werken, of hoe de seingever zich voelde toen hij zijn vrouw voor het eerst in de ogen keek. Zulke gedetailleerde beschrijvingen doen mij in het genre dat men 'roman' noemt al snel aan schoonschrijverij denken, en kunnen me zelden boeien. De kleur van de gordijnen van de moeder van de seingever en die van de ogen van zijn vrouw interesseren me niet. Het is het grote verhaal dat ik wil vertellen, dat zich aan mij heeft aangediend als realiteit en dat ik zo getrouw mogelijk zal neerschrijven.

Ik liet hem op de eerste bladzijde van mijn roman thuis vertrekken en beschreef hoe hij voor de wastafel stond. Hoe hij eerst het groene washandje nam om het vuil van zijn bovenlijf te schrobben, en daarna het rode — zo had zijn vrouw Madeleine het altijd geregeld; een andere kleur voor vanboven dan voor vanonder. ‘Je weet toch wat ze in de volksmond zeggen,’ liet ik haar antwoorden toen de seingever terugdacht aan hoe hij zich altijd gespeeld nukkig had verzet tegen wat hij een vreemde huisregel vond, “vanboven blinken en vanonder stinken”, wel, zo ben ik niet, en jij ook niet.’

Maar ik was er niet bij toen de seingever zich ’s morgens waste, en misschien had hij dat wel niet gedaan, en waarom zou ik een man die ik heb ontmoet in augustus 2011 van de realiteit vervreemden om hem daarna neer te planten op een plek die alleen in mijn verbeelding bestaat? Dat zou ik alleen doen als ik angst had om over mezelf te schrijven.

De dag waarop ik met hem meeging, was het verre van flandrienweer, zoals sommige wielerjournalisten het graag beschrijven. Geen asgrijze, loodzware, dikbuikige wolken

die door een fikse noordwester boven het vlakke Vlaamse land werden voortgestuwd; geen regendruppels die de renners alle gevoel in hun knoestige knoken deden verliezen; geen snoeiharde rukwind die het snot uit je neusgaten op de kasseien deed petsen. Het was de eenentwintigste augustus van een godvergeten zomer van een jaar waarin de seizoenen op hun kop stonden, maar die dag scheen de zon en was het zelfs drukkend warm.

Onwennig stond ik naast de seingever in het lokaal waar hij zich moest aanmelden voor de dienst. In mijn fantasie had ik me een plek voorgesteld waar kitscherige plastic trofeeën op een marmeren vensterbank prijken, vergeelde foto's van dode wielhelden hingen en er maandelijks een kaartclub bijeenkwam die luisterde naar de naam 'Willen is Kunnen' — maar niets daarvan. De zaal was hypermodern en heette Europahal. Ik was hier op mijn zestiende dronken geworden tijdens mijn eerste fuif, toen het dak nog van golfplaten was en je dansend wel eens een halve plensbui op je hoofd kreeg, maar dat had je niet door, want je dacht dat het rondvliegend bier was en je vond dat heel stoer. In geen jaren was ik nog in de Europahal geweest. Het gebouw had intussen een stevig dak en was vanbinnen zwart geschilderd. 'Welkom in de schoenendoos', zei de seingever, en hij knipoogde. Ik lachte maar voelde me niet op mijn gemak, omringd door wel tien seingeveren van wie de jongste zeker zestig moet zijn geweest. Toen de man die achter een houten tafel en een stapel enveloppen zat het woord 'schoenendoos'

hoorde, grijsde hij. 'Ah, zie eens, daar is hij! Ja, als de mensen in 't zwart werken, doen ze de zaal hier ook in 't zwart, schrijf dat maar op, madame! Ben je van de *P-Magazine*, misschien?' De man trok zijn gezicht in een rechte plooi en knipoogde. Wegens het gebrek aan seingever werd er steeds vaker een beroep gedaan op vrouwen, maar jonge exemplaren waren in seingeverland duidelijk nog maar zelden gesignaleerd. Hij opende een koektrommel waarop Kuifje en Bobbie in looppas stonden afgebeeld en diste er een bruine enveloppe uit op. 'Hier, jongen, je zakgeld, je kunt weer een maand Rodenbach drinken.' Opnieuw een knipoog. Van de tien euro die ik van de enveloppe in de achterzak van de seingever zag verdwijnen, zou na vijf glazen niets meer overblijven. 'Waar moet jij staan?' vroeg een collega-seingever, al uitgedost om aan het werk te beginnen. 'Ah, maat, hoe is 't, op dezelfde plek als elk jaar, hé, ze kennen mij hier al een beetje, ik verander niet graag van plaats.' Van weer een andere collega kreeg de seingever een plastic tas waarop 'World Cup — Winning Nutrition' stond. Met het eten dat erin stak, viel weinig te winnen: een flesje water en twee pistolets; één met hesp en één met kaas.

De brief waarin de seingever werd opgeroepen voor de dienst duwde hij in mijn handen, zij het na wat aandringen, want eigenlijk bewaarde hij die brieven graag als aandenken. 'Maar als je daar iets mee kunt doen, waarom niet — maar geen leugens vertellen, hé.' Hij knipoogde. Ik schudde van nee.

Datum 21 augustus 2011
Seingever

Koers: Grote Prijs Johan Rosseel

Afhalen van signaalplaatje:

Europahal

Vanaf 13h00 tot 13h45

Plaats van dienstprestatie:

Zal worden meegedeeld op de dag zelf.

(stratenplan is voorzien)

Gelieve STIPT op uw plaats aanwezig te zijn om 14h30

Terugbrengen van materiaal:

VTI Mariënhove

na de wedstrijd

N.B. Wees stipt op tijd voor uw prestatie

Volbreng uw taak met volle overgave.

Indien belet? Gelieve te verwittigen

DANK U

Namens het bestuur: 'De Hoger Op Vrienden'

IV

Had ik in een boek met ‘roman’ op de kaft geschreven dat een sportvereniging met de naam ‘De Hoger Op Vrienden’ de Grote Prijs Johan Rosseel organiseerde, ik had mezelf misschien niet geloofd. Ik had gevreesd dat mensen zouden denken dat mijn verbeelding een naam had gevist uit de vijver van taalbeuzelarij waarin de wielrennerij vandaag wordt vermoord. Maar de naam is echt. Voormalig coureur en onze oudste nog levende Ronde van Vlaanderen-winnaar Roger Decock is lid van De Hoger Op Vrienden, en hij is op zijn vijfentachtigste nog zo springlevend dat niemand mijn beweringen in twijfel zal durven te trekken.

Met namen had ik nog een ander probleem toen ik met dit boek begon. In mijn roman heette de seingever Hilaire. Dat vond ik zo weinig passen bij de man zoals ik die in het echt had leren kennen, dat ik niet in hem en zijn verhaal kon geloven. Ik probeerde andere namen uit. Jozef. Daniël. Sylvère. Prosper. Robert. Ze bleven vreemdelingen. Alleen de echte naam van de seingever kwam mij geloofwaardig over, maar die kon ik niet gebruiken. Al op de eerste bladzijde van *HbbH* (2010) vertelt de Franse schrijver Laurent

Binet dat Milan Kundera in *Het boek van de lach en de vergeetelheid* liet merken dat hij zich schaamt omdat hij zijn personages een naam moet geven. Binet begrijpt dat, want 'wat is er nu banaler dan een verzonnen personage (in een kinderlijke poging realistisch te schrijven, of in het beste geval gewoon voor het gemak) een volkomen willekeurig verzonnen naam te geven? Kundera had wat mij betreft nog iets verder mogen gaan, want wat is er eigenlijk banaler dan een verzonnen personage?' Ik deel de schaamte van Kundera, en de instemming van Binet. Er zijn prachtige verzonnen personages met ronkende verzonnen namen, en die schrijvers zullen in hun namen hebben geloofd, misschien zelfs net omdat de mensen die erachter schuilgingen verzonnen waren. Maar veel meer dan dat ik me zou schamen voor een verzonnen personage met een verzonnen naam, voelde ik me ongemakkelijk bij een echt personage met een verzonnen naam. Ik schudde bij elk nieuw probeersel het hoofd en lachte om een voornaam die zelfs na tien keer hardop uitspreken belachelijk klonk.

Misschien, besloot ik, moet ik hem gewoon 'de seingever' noemen. Maar ik aarzelde. Is het niet belangrijk dat een lezer zich kan verplaatsen in de wereld van het personage, en speelt een normale naam zoals we die allen hebben daarin geen grote rol? Maar met een verzonnen naam voelde ik me een leugenaar. Erger nog: werd de man over wie ik maandenlang zou zitten schrijven een vreemde; iemand in wiens woorden ik niet geloofde, en hoe kon ik dan verwachten dat de lezer mij zou geloven? Hoewel,

zouden mensen het niet raar vinden dat de seingever gewoon 'de seingever' heette? 'Trek je niets aan van wat de lezers denken', had een wijs man me ooit gezegd. De seingever heet daarom gewoon 'de seingever', een naam die na vijf keer uitspreken net zo normaal klinkt als Jozef, Daniël, Sylvère, Prosper of Robert.

V

De straten van mijn stad waren leeg, zoals altijd op zondag na het middageten. Opnieuw heerste die haast gewijde stilte waarvoor mijn vader de uitdrukking ‘ge kunt in uwen bloten over het Rameplein lopen’ had uitgevonden. Ik rook verbrand barbecuevlees. De lucht hing als een blauwwit gesteven laken boven de huizen. Ik fietste met de seingever van de Europahal naar de plek waar straks de wielervedstrijd zou worden verreden: de buurt achter het station, in de volksmond ook wel ‘De Zwarte Gevel’, genoemd naar de arbeiderswijk waar sommige mensen die zichzelf als gegoede burgers beschouwen zelden komen, want daar woont ‘het soortje’, of arme autochtone gezinnen en nog armere immigranten, die hier in steeds groteren getale belanden, en tot ergernis van diezelfde gegoede burgers om werk bedelen bij de elf uitzendkantoren in de stad waar ik woon — of sterker nog, in hun ‘doeken en vodden’ met een plastic bekertje in de hand gaan bedelen voor de deur van de Aldi, of van, hoe durven ze, diezelfde uitzendkantoren.

De Aldi lag honderd meter voor het station, terwijl een mens zich voor die andere, nog goedkopere discounter, Lidl, wel vijfhonderd meter achter de spoorlijn moest wagen. Het was precies daar waar de seingever en ik halt hielden op weg naar de rotonde waar hij straks zijn werk zou doen. Er stond al een aantal wielervrienden bij de finish, die dertig meter voor het warenhuis was getrokken. Het ging om een wielervedstrijd voor junioren — renners van zeventien en achttien jaar. De seingever haalde het A4'tje met de deelnemerslijst (dat vijftig cent kostte) uit zijn achterzak en vertelde op wie hij zijn geld had ingezet. 'Denk je nu echt dat die gaat winnen?' antwoordde een oude, kromgebogen man. Er volgde een reeks namen die ik me niet meer herinner. Op de parking van de supermarkt trok iets anders mijn aandacht.

Ik weet niet of de blik in zijn ogen mijn aandacht vasthield, of de witte sokken aan zijn voeten, die slechts met de hielen de grond raakten. Daarnaast, net zo roerloos op het asfalt, stonden zijn koersschoenen, die straks met een droog geluid in de klikpedalen zouden glijden. Hij staarde voor zich uit met een blik die zo stuurs was dat er sluike haartjes bij paste, maar hij had een korte coupe waarvan de piekjes in perfecte rangorde op het voorhoofd lagen. Het contrast van de streep blanke huid net boven zijn sokken met het diepbruin daarboven verraadde de sporen van de kilometers van de voorbije zomer. Tegen het fietsrek dat aan de Citroën C4 was vastgemaakt, leunde zijn koersfiets.

Rood-wit, merk Zannata, met in de bovenbuis 'The Boss' gekerfd, en in de achtervork 'Carbon'. Op zijn zadel las ik in zwierige letters de naam 'Marco'. Ik vroeg me af of hij Marco heette, of dat hij misschien fan was van dé Marco, Pantani, de wielerlegende die ten onder ging aan heldendom, grootheidswaanzin en een kapotgesnoven neus. Naast de Zannata-fiets stond een fietspomp zoals ik er thuis ook een had, goedkoop maar gerieflijk materiaal van de Aldi, maar de jongen blies niet zelf zijn banden op. Zijn vader deed het, terwijl de zoon achterovergeleund bleef zitten in zijn rode campingstoel, de handen rustend op beide knieën.

De campingstoel maakte deel uit van een set. Voor de auto stond een picknicktafel met nog vier identieke stoelen eromheen. Ik zag een moeder, een grootvader en een grootmoeder. Ze legden sneetjes kaas op hun sandwiches en lachten af en toe luid. Tafel en stoelen stonden naast een camper waarmee je met gemak een reis rond de wereld kon maken.

Ik bleef net iets langer kijken dan normaal, en de jongen merkte me op terwijl ik de basis neerschreef van wat hier uiteindelijk staat. Even verscheen er een glimlach op zijn gezicht toen hij me zag krabbelen. Ik stelde me voor wat hij dacht: dat ik een journaliste was, en dat hij in het oog werd gehouden omdat hij een talent voor de toekomst was. Ik stak mijn notitieboekje in mijn achterzak, knikte hem eventjes toe en reed de seingever achterna, die net op zijn horloge had getikt: de koers zou beginnen.

Toen ik naast de seingever kwam gefietst, keek hij in mijn richting. ‘Schoon volk gezien?’ Vette knipoog. Ik vertelde over de jongen, en de dure fiets, en de camper. ‘Tja,’ zei hij schouderophalend, ‘schoon materiaal, maar daarmee win je nog niet. Ik zeg het u, luxe in de koers, dat is gelijk verf, een laag te veel kan het allemaal verbrodden.’

Nu pas bestudeerde ik aandachtiger de fiets van de seingever. Het was een simpele stadsfiets van het merk Bulldog, dat over zichzelf zegt dat het ‘fietsen voor het leven maakt’ en daarvan 370 exemplaren aan het Belgische leger leverde. Zo zag dit exemplaar er ook uit: stevig, rechttoe, rechtaan, zonder smuk, met een frame dat een helse rit door de Afghaanse bergen kon overleven. Veel kilometers had de seingever niet afgelegd voor de aanschaf van zijn dagelijkse vervoermiddel: Bulldog produceert zijn fietsen in Bavikhove, en verder dan dat kwam hij zelden.

Eenmaal de Lidl gepasseerd sloegen we naar links af. Tien meter voorbij de bunker waarop in gele letters ‘Koninkrijkszaal Jehovah’s Getuigen’ stond, gooide de seingever zijn remmen dicht en zwaaide hij zijn rechterbeen over de buis van zijn Bulldog.

‘Voilà, hier gaat het gebeuren.’

VI

Kon ik vanuit het graf op mijn leven terugkijken en mijn dode burens ter tijdverdrijf een blik gunnen op hoe het geweest was, dan zou elk verhaal dat zijn sporen naliet in mijn geest en dus de moeite van het vertellen waard is, beginnen met een anekdote, een banaliteit of een schijnbaar onnozel detail. Een oogopslag die langer dan een paar seconden duurde en meteen een herinnering voor de toekomst werd; een dure zonnebril waar je per ongeluk op ging zitten; voorverpakte jonge kaas die zijn houdbaarheidsdatum had overschreden. Die draaglijke lichtheid van het bestaan is de rode draad door elk leven, en loopt dus ook door dat van de seingever.

Zijn liefde voor een — toen nog — stalen frame op twee wielen had kunnen ontkiemen toen hij incognito in de buik van zijn moeder zwom. Er zijn mensen die geloven dat hun kind zal uitgroeien tot een muzikaal genie wanneer ze het voor de geboorte vaak genoeg de cantates van Bach of de cellosuites van Chopin laten horen, en als ik lichtzinnig genoeg was om in zulke wensdromen te gelo-

ven, zou ik kunnen beweren dat de seingever doordrenkt werd met de liefde voor de wielrennerij toen hij voor het eerst fietskettingen hoorde ronken tijdens de derde Antwerpen-Tielt van 24 mei 1945. Het was al van in '39 geleden dat die koers nog kon doorgaan, maar na de oorlog was er weer tijd voor plezier en vertier. Zodoende mochten die kermisdonderdag de renners hun kostuum aantrekken en de arena betreden. Vanwege commerciële belangen werd de wedstrijd omgedoopt tot 'Eereprijs Guidons Titan en Brouwerij Dinneweth', naar de vermaarde Tieltse stuurbouwer Titan en naar Eugène Dinneweth, want, zo schreef 'katholiek nieuws- en aankondigingsblad voor Tielt en omliggende' *De Zondag* op 20 mei, 'als er iemand de sport in Tielt mild steunt, dan is het wel Eugène. Ook hebben veel neringdoeners en herbergiers begrepen dat, wanneer er een groot feest op touw wordt gezet, er geld nodig is. De toeschouwers zullen deze prachtige baan-koers viermaal onze stad zien doorkruisen, om dan in de St-Michielstraat aan de werkhuizen Titan de overwinnaar te kunnen begroeten.' Dat was niemand minder dan Briek Schotte, die werd beschouwd als een kampioen van eigen bodem. Hoewel Briek zich naar eigen zeggen niets kon herinneren van zijn kinderjaren in zijn geboortedorp, de Tieltse deelgemeente Kanegem, en zichzelf altijd stellig Waregemnaar noemde, werd hij met vanzelfsprekend gemak als Tieltenaar ingelijfd. Albéric kreeg voor zijn overwinning 2500 Belgische franken, een fiks bedrag in die tijd, alsook een zegepalm en een trui.

Evengoed had de wielermicrobe op de seingever kunnen overspringen toen een jaar later, op 22 april, het communistische dagblad *De Roode Vaan* de wedstrijd Waregem-Oostende organiseerde en aan het stadsbestuur de toestemming vroeg om rond 16.05 uur door de thuisstad van de seingever te passeren. Het was een evenement waar een massa volk op afkwam, want een communistische koers op een plek waar zelfs socialisten scheef werden bekeken en wel eens werden opgewacht in een donker steegje, garandeerde uiteraard nog meer spektakel dan een normale koers. Het is best mogelijk dat ook de vader van de seingever, als de wielierliefhebber die hij was, die dag ging kijken, zijn bijna eenjarige zoon op de arm.

Maar gissen hoeft niet. De seingever wist me zelf precies te vertellen waar en wanneer volgens hem de vonk van zijn passie werd aangestoken.

Het begon allemaal toen Briek Schotte in 1950 wereldkampioen werd in Moorslede. Dit is de allereerste herinnering zoals die in het geheugen van de seingever werd geregistreerd om daarna fragmentarisch maar toch onuitwisbaar te worden opgeslagen: hij op de schouders van zijn vader, grote mijnheren op fietsen in truitjes met schreeuwerige kleuren, een juichende mensenmassa, maar bovenal zijn vader, die in de wolken was omdat zijn favoriet had gewonnen en zijn zoontje van puur contentement een reep chocolade gaf. Het moet de eerste keer zijn geweest

dat de seingever die bitterzoete cacao'smaak proefde, althans bewust en ten volle, en daarom herinnerde hij het zich nog zo goed, en misschien ook daarom zou koers voor hem vanaf dat moment — voor minstens een jaar of veertig, tot het rad zich zou keren — verbonden zijn met de smaak van genot.

Die ochtend van het wereldkampioenschap was zijn vader met de fiets naar Moorslede gereden. Hij had het verhaal achteraf elfendertig keer naverteld: terwijl dochter thuisbleef bij moeder, had hij met zijn zoon op de bagagedrager achtentwintig kilometer gefietst om getuige te zijn van wie op West-Vlaamse grond de nieuwe beste coureur ter wereld zou worden. Het was 20 augustus 1950 en snikheet. Op de foto's van toen zijn de chique heren aan de aankomst in maatpak gestoken, maar de mannen onder het gewone volk iets verderop hebben de hemdsmouwen opgestroopt, en de vrouwen dragen bloesjes met korte mouwen. Een zware koers was het: twee keer een lus van 87 kilometer over de Rode Berg, de Zwarte Berg en de Mesenberg, en dan nog de plaatselijke rondes in Moorslede. Briek Schotte had 's morgens een paar sneden krentenbrood gegeten, gebakken door zijn vader, die nochtans gruwelde van een zoon die godverdomme geen boer maar coureur wilde worden. Veertig renners meldde zich aan de start. Briek reed al snel voorop. En maar stampen en duwen en trekken, al moest hij er op het einde ook het hoofd bij houden, want de Nederlander Gerrit Schulte

bood hem een 'grote zak met guldens' aan voor de overwinning, die Briek weigerde. Nog voor hij over de meet kwam, was de Brabançonne al volop aan het spelen. Briek lachte ietwat beschroomd zijn tanden bloot, stak zijn ene hand in de lucht en hield met de andere stevig zijn stuur vast — het zegegebaar zoals hij dat bijna altijd maakte; niet triomferend met trefzekere handgebaren die beter hadden gepast bij de ijzeren jongen die de gazetten van hem maakten, maar als de mens van vlees en bloed die bang was om tegen de grond te kletsen nog voor de buit binnen was. Aan zijn stuur hingen twee drinkbussen, en rond zijn schouders zat, als een lege rugzak, een tube vervlochten. Duizenden handen klapten tegen elkaar. Had de vader van de seingever elders op het parcours postgevat dan bij de aankomst, namelijk net buiten de bebouwde kom van Moorslede, dan had zijn zoon zich misschien niet het lawaai van de euforische handen herinnerd, maar het gebrul van de jonge stier die de weg op sprong toen de renners aan hun tweede grote ronde begonnen. Misschien was het dan anders gelopen en was koers voor de seingever eeuwig verbonden met angstig gegil in plaats van met vreugdekreten, en met het schrille claxongeluid van het zwaantje van de Rijkswacht dat de stier weer in de gracht deed belanden.

De Zondag had voor het wereldkampioenschap Valère Ollivier en Rik Van Steenbergen als topfavorieten aangeduid. Briek Schotte werd in één regeltje weggeschreven

als een 'ernstige outsider', maar dat was de krant de week nadien alweer vergeten:

Briek Schotte machtig en onaanvechtbaar te Moorslede

Dit jaar kregen wij een lastig maar zeer spannend verloop. Vele grote kanshebbers waren er niet bij toen de beslissende ontsnapping doorgevoerd werd, vermelden wij maar de Italianen met Leonin en Bartali; Rik Van Steenberghe en Koblet. Het waren slechts Ramon en Middelkamp die er in slaagden bij te halen. Dat het een zeer zware koers was, werd bewezen door het uitvallen van Valeer Olivier die uiterst vermoeid was en gedurende de twee laatste ronden 10 min. verloor. Ook het feit dat Briek Schotte op een kleine ronde een minuut kon uitlopen bewijst het onaanvechtbaar meesterschap van de kampioen. Toen iedereen bang was van Kubler, Bobet, Middelkamp en Schulte en de aanwezige Belgen hoopten op Ockers en vooral op Ramon, dan slaagde de sterke Schotte er in alleen te ontsnappen en op weergaloze wijze beslag te leggen op de wereldtitel. Het werd een onvergetelijke triomf te Moorslede toen Schotte alleen naar de aankomst stormde om er de regenboogtrui te omgorden en de gelukwensen van de aanwezigen in ontvangst te nemen. Nogmaals bewees Schotte dat de Ronde van Frankrijk de beste en degeijkste voorbereiding is voor het wereldkampioenschap op de weg.

Het is een daverende prestatie; het werk dat door Schotte geleverd werd, is van het zuiverste gehalte en terecht mogen wij beweren dat de Waregemnaar de renner is die het meest de regenboogtrui verdient. Hij is de wielrenner die met de meeste toewijding zijn stiel behartigt, die uit sportiviteit en liefde voor zijn beroep zich zelf de zwaarste offers oplegt. In de Ronde van Frankrijk was hij tegenover veel van zijn ploegmakers als een leermeester maar niettemin aarzelde hij niet zijn fiets aan hen te geven, hen op te wachten en volledig in hun dienst te rijden. Hij, de gewezen wereldkampioen, was grootmoedig genoeg om zijn plicht te begrijpen en zonder berekening zich in dienst te stellen waar en wanneer het nodig was. De eerlijke en sportieve renner Schotte werd Zondag beloond naar verdiensten; hij behaalde de mooiste zegepraal van het jaar voor een gans jaar harde training en oefening. We zijn fier op onze kampioen en in naam van ons blad sluiten wij ons aan bij al degenen die hem huldigden en gelukwensden.

De seingever wist het op dat moment nog niet, maar Briek werd daar en dan, op 20 augustus 1950, zijn eerste held. Briek was de man die hem immer zou doen terugdenken aan de smaak van chocolade, de schouders van zijn vader, een caleidoscoop van kleuren en duizenden handen die een kabaal maakten dat zijn jonge oren nog nooit hadden gehoord.

VII

Met een koers die hier straks haar eerste passage zou kennen had ik op een strategische plek als deze — panoramisch zicht over alle renners, die je al van ver uit de bocht zag komen en daarna uit je blikveld kon zien verdwijnen tot ze enkel nog stipjes waren — meer volk verwacht. Maar voorlopig kon ik de toeschouwers op de vingers van mijn twee handen tellen. Misschien waren we nog te vroeg en kwamen de supporters pas opdagen als de laatste rondes zich aankondigden. Of misschien scheen de zon te uitbundig en was iedereen op dit uur nog druk in de weer met die andere nieuwe Vlaamse volkssport — de barbecuebijbel lezen op zondagmiddag.

De seingever stalde zijn fiets tegen een muur van staal-draad, waarachter een kmo oprees die zichzelf ‘sterk in beton’ noemde en onder meer ‘prefabkelders’ maakte. Daarnaast stond de bunkerachtige fermette van vermoedelijk de bedrijfsleider. De seingever sloot zijn fiets twee keer: eerst met het slot dat in het achterwiel was ingebouwd, daarna met een stalen ketting. ‘De jeugd, de jeugd’, schudde hij het hoofd toen ik zei dat het slot van mijn aftandse

plechtigecommuniefiets al jaren kapot was en ik hem meestal niet op slot deed, maar blijkbaar had nog niemand het in zijn hoofd gehaald om hem te stelen. ‘De jeugd’, ging hij verder, ‘beseft dat nog niet, maar geloof mij, ze zouden je fiets pakken terwijl je er staat op te kijken.’

Hij haalde de pistolet met kaas uit de plastic tas die hij had gekregen en bond die weer stevig op de bagagedrager. Daarna legde hij er de zak bovenop waarin net nog zijn seingevermateriaal had gezeten. Ik droeg geen horloge, maar het moest 14.45 uur zijn, want in de verte reed de trein die van De Panne kwam het station binnen. Ik kende de dienstregeling van die trein, wat niet zo moeilijk was: we hadden er hier maar één om het halfuur, en dit was bovendien degene die straks naar Brussel zou vertrekken. Ik had hem zelf jarenlang genomen, tot ik gek werd van de sleur van het pendelen, in de hoofdstad ging wonen, na twee jaar naar huis terugkeerde, zwoer nooit nog in loondienst te werken en op de stoel ging zitten waarop ik vandaag nog steeds zit te schrijven.

‘Goh,’ zei de seingever, ‘die trein, ik kan daar mijn klok juist op zetten.’ Al meer dan veertig jaar woonde hij vlak achter de spoorlijn, aan de kant van het centrum van de stad. Aan de andere kant begon meteen het platteland, alsof iemand met een vlijmscherp mes de groene velden en het grijze beton van elkaar had gescheiden. Elk halfuur hoorde de seingever in zijn woonkamer de trein voorbij-

rijden. Om kwart voor het uur de trein die naar Brussel-Nationale Luchthaven vertrok. Om kwart na het uur de trein die van de luchthaven kwam en naar De Panne reed. Aan het lawaai kon een mens beslist wennen, maar ik vond het beangstigend dat die trein je als een wurgslang nooit de tijd uit het oog deed verliezen. Geen moment kon je op die plek vergeten dat de tijd vooruit denderde, altijd maar vooruit. Ik vroeg de seingever of hij soms per spoor wegging. Van mijn ouders wist ik dat er voor mensen ouder dan vijfenzestig jaar een seniorentarief gold — alleen al door dat woord zou je nochtans weigeren de trein te nemen.

Hij schudde het hoofd. ‘Nee, dat doe ik niet meer’, en hij stak de handen in de zakken van zijn short, wendde zijn blik af en schopte een steentje weg. Ook met de auto deed hij geen verplaatsingen, want hij had er geen. Een rijbewijs wel; dat kon je in zijn tijd nog gewoon op het stadhuis afhalen, maar een auto was nooit nodig geweest. Altijd had hij alles per fiets gedaan, en verder dan veertig kilometer hoefde hij zich zelden te begeven. Iedereen die hij kende, woonde vlakbij, en alles wat hij nodig had, was op een straal van tien kilometer te vinden. Ineens bekeek ik de Bulldog van de seingever met andere ogen.

De trein trok zich opnieuw in beweging, richting de hoofdstad, die ik ontvlucht was om onder meer opnieuw te kunnen fietsen naar de velden waarvan er nu een aantal in volle zon voor mij lagen. Een oude man reed voorbij

met op zijn bagagedrager een zak aardappelen. Waar en wanneer ik hem ook zag, sleepte hij zich voort met achterop diezelfde jutezak. Hij stak de wijsvinger in de lucht ter begroeting.

‘Zijn ’t weer de zotten die werken?’ riep hij de seingever toe.

‘Ja, vent, ’t zal wel zijn, ’t is altijd hetzelfde in het leven.’

‘Ha, best dat je het weet.’

Het landschap dat zich voor ons uitstreckte, leek een taart die in vier brokkelige stukken was uiteengevallen. Waar vroeger een rechte baan liep, was twee jaar geleden een rotonde aangelegd. Een van de wegen die erop uitkwam, had men dwars door de velden getrokken die voor ons lagen. In de linkerbovenhelft zag ik een verkaveling. Fermettes met of zonder dakkapelletjes waren er net zo willekeurig als mikadostokjes in het rond gestrooid. Aan de rand van de groenzone van twintig meter die de rechthoekige achtertuintjes van de rijweg scheidde, was een bord in het gras getimmerd. ‘Oudejaarsgala 31 december KLJ’, stond erop geschreven. De aankondiging van het nieuwjaarsfeest van de Katholieke Landelijke Jeugd vormde de perfecte overgang naar de rechterbovenhelft van de taart, die van de linker werd gescheiden door de nieuw aangelegde weg met twee rijstroken — een eerste onderdeel van de geplande zuiderring die het vrachtverkeer uit het centrum van de stad zou moeten houden,

en waarvan na dertig jaar politiek gepalaver nog maar een paar kilometer waren aangelegd.

Als je je linkeroog dichtkneep, vergat je dat daar ergens verderop een plek was die, ook al aan de rand van de woonwijk, met een bord 'Centrum' was aangeduid. Met je rechteroog zag je bomen en akkers en velden zo ver je kon kijken. Daarachter, tegen de horizon, lag de Poelberg, 'onze' heuvel die ik kende als mijn eigen handschrift en die een magneet was voor wielertoeristen in de streek. Ik zag de Poelbergmolen, die vroeger graan maalde voor de bewoners van de berg, maar nu alleen sporadisch, als louter ornament in het landschap, zijn wieken liet draaien. Hoger op de heuvelrug stond het voormalige schooltje van de Poelberg, sinds een paar jaar omgebouwd tot een brasserie waar wandelaars en fietsers hun dorst konden lessen.

Ik draaide me 180 graden en zag opnieuw het betonbedrijf met de staaldraad van Bekaert en de Bulldog van de seingever ervoor. In de rechterbovenhelft was een fermette in aanbouw, op wat een van de laatste lapjes grond aan de grens met het platteland moest zijn. Een jongeman duwde er in ontbloot bovenlijf een kruiwagen voort. Een paar jaar geleden, wist ik, was hij nog een grote wielerbeflofte, maar rugklachten hadden hem verplicht zijn droom op te bergen. Ik vroeg me af of hij straks naar de koers zou komen kijken.

Op de rotonde zelf was er een grasperk, met aan de rand ervan dertien vlaggenmasten. Ik herkende alleen de Belgische, Vlaamse en Europese vlag. De andere moeten die van onze zustersteden zijn geweest, want mijn stad profileerde zich als 'Europastad', al heb ik nooit goed begrepen wat dat, behalve een vierjaarlijkse 'Europastoet' met een geut Duits-Italiaanse folklore, betekent.

Tegen een van de masten stond een man in geruite short en dito hemd, de armen tegen de borstkas gevouwen. Aan de andere kant van de mast zat een meisje op de grond. Ze trok plukken uit het gras en praatte met een vrouw die gehurkt naast haar zat. Ik hoorde vaag hun woorden, maar meestal werden ze overstemd door het monotone geluid van de wapperende vlaggen.

Op die afrit van de rotonde die haast loodrecht voor ons lag, stond onder het bord 'E40-E403' een wegwijzer 'Alle richtingen'. Ooit moet iemand met ofwel een uitzonderlijk synthetisch vermogen ofwel een eindeloze besluiteeloosheid dat verkeersbord hebben uitgevonden. Voor wie een angstaanval kreeg van de wirwar van borden, masten en vlaggen die hier was neergepoot, had het iets geruststellends: ontsnappen was mogelijk, en het kon nog in alle richtingen.

Binnen een kwartier zouden de renners voor de eerste keer passeren en zou de seingever het verkeer tegenhouden met zijn signaalbordje, dat hij nu nog met de

rechterhand tegen zijn rug hield. Ik zocht naar een gespreksonderwerp en wees naar de Poelberg, waarvan het groen van de steile flanken brandde aan mijn ogen.

‘En hoeveel keer ben jij onze berg al opgereden?’

Hij gooide met een wat overdreven gebaar lachend het hoofd achterover en krabde zich, de wenkbrauwen fronsend, achter de oren.

‘Goh, meisje, ik zou het echt niet meer weten.’

VIII

Wat voor mij een lieflijke kuitenbijter was die ik bij gebrek aan tijd voor een langere fietstocht een keer of vijf na elkaar opreed, was voor de seingever de omgeving waar zich de eerste twintig jaar van zijn leven hadden afgespeeld. Om terug te keren naar zijn jeugd hoefde je alleen maar de spoorlijn over te steken. Elfhonderd meter en een paar bochten verder had ooit het huis gestaan waar hij was opgegroeid en dat er vandaag niet meer was, maar nog steeds kon hij zich, zittend voor zijn keukenraam, precies de plek voor de geest halen waar vroeger zijn moeder door haar eigen venster naar buiten keek terwijl ze hun borden stond af te wassen.

Ze woonden aan de voet van de heuvel, in een huis dat te klein was voor vier mensen. De top van de Poelberg was er niet zichtbaar, maar wel de flank, waar je linksboven nog net de wieken van de molen kon zien die daar al sinds 1726 hun rondjes draaiden. Pal voor de deur van de seingever leidde een smalle aardeweg langs zeventien verwrongen knotwilgen naar de minst steile kant van de helling.

In een Frans oorlogscommuniqué van 20 oktober 1918 werd de Poelberg omschreven als 'le haut plateau de Tielt'. Strategisch kon de plek inderdaad niet onopgemerkt blijven: zelfs in de tijd dat Vlaanderen nog niet was volgebouwd, had je er een zeldzaam vergezicht. Aan de minst steile kant lagen, als waren ze onderdeeljes van een poppenhuis, de daken van de huizen en kerktorens onder je voeten. Aan de andere kant was het panorama het spectaculairst, beginnend met links het Mandel-Leiebekken en het Schelde-Leie-interfluvium, tot aan de heuvelrij van de Vlaamse Ardennen met de Kluisberg, de Muziekberg en de Hotondberg, en zelfs de Mont Saint-Aubert in het verre Doornik.

De plotse verhoging in het vlakke landschap sprak tot ieders verbeelding en dus werd de helling, zoals alle Vlaamse heuvels, meteen een 'berg' genoemd. En zoals zo vaak gebeurt op uitstulpingen in het landschap die ons herinneren aan het ontstaan en vergaan van de planeet aarde, werd op het hoogste punt van de Poelberg een plek voorzien waar de mens ook figuurlijk even kon stilstaan. Naar aloude traditie was het monument dat daar werd opgericht een eerbetoon aan diegenen van wie men dacht ze op die plaats dichterbij te voelen dan op de vlakke, begane grond: de goden, die, als ze niet op de berg Olympus resideerden, gewoon naar hun bovenverdieping in de hemel verkasten. De Chapelle Sainte-Croix op de Mont Ventoux, de kapel voor de heilige Madeleine op de gelijknamige Alpencol, de kapel van de Oudenberg op de Muur

van Geraardsbergen en de Lourdesgrot met ommegang voor de Onze-Lieve-Vrouw van de Zeven Smarten op de Poelberg in Tielt.

Het was zuster Alfonsine die het initiatief nam om de top van de helling van een grot te voorzien. Ze was een van de Zusters van 't Geloove, de kloosterorde die sinds 1881 op de Poelberg een school had waarvan je in het ouderlijk huis van de seingever 's avonds het licht op de bovenverdieping kon zien branden. Op jonge leeftijd kreeg zuster Alfonsine borstkanker en toen ze daarvan was genezen, beloofde ze uit dankbaarheid een Mariagrot te laten bouwen. De bijnaam van zuster Alfonsine was 'de gendarme van de Poelberg', ook wel 'de burgemeester', wat meteen op haar onstuitbare dadendrang wijst: onder leiding van Alfonsine legden de zusters van de Poelberg-school beslag op het overschot van stenen dat bleef liggen na de bouw van de Onze-Lieve-Vrouwkerk in het centrum van de stad, die in het voorjaar van 1938 werd voltooid, en daar lieten ze terstond hun grot mee bouwen. De steenbrokken werden naar de voet van de berg gebracht, en zuster Alfonsine droeg de kinderen van de school en de bewoners van de Poelberg op om ze naar boven te dragen. Sommigen die nog in leven zijn en die ik daarover sprak, vloeken nog steeds als ze aan het labeur en gesleur van toen terugdenken.

In de *Parochiekrant* werd de inwijding van de Mariagrot met grote trom aangekondigd: 'Morgen is 't feest op den Poelberg! Morgen zondag 18 september te 4u. stipt wordt de grot van O.L. Vrouw van Lourdes, opgericht op den Poelberg, plechtig gewijd. Al wie de grot reeds gezien heeft, spreekt er met veel lof over: zij valt in den smaak. Het plan werd opgevat en uitgevoerd door een Tieltenaar: Maurice Neiryck. Deze laatste week was het een echt genoegen te zien hoe geheel de Poelberg in werking was om alles klaar en schoon te maken. Al de straten zijn reeds versierd met sperren en bloemen, smaakvol en schoon. De vlaggen zullen wapperen morgen op al de huizen en de hoeven. De stoet, waarin het beeld zal gedragen worden, zal gaan van den molen naar de grot. De geestelijkheid zal den stoet sluiten. Aan de grot is er plechtig lof en sermoen. Er zal morgen volk zijn op de Poelberg en uit duizenden monden zal het lied weerklinken: *Te Tielt op den Poelberg rijst eene Lourdesgrot, In open landouwen prijkt de moeder van God, Ave, Ave! Enz'*

Misschien was de moeder van de seingever wel een van de meisjes die meeliep in de processie van molen naar grot. Zeventien jaar was ze op dat moment, een boerendochter die, als we de folkloreverhalen over dampende hooizolders in het Vlaanderen van weleer mogen geloven, misschien al niet meer zo maagdelijk was als de Zusters van 't Geloove van haar verwachtten. Wie weet heeft burgemeester Alfonsine, met haar wijde rokken door de velden

schrijdend, de witte kap strak op het hoofd, halt gehouden bij het huis van de grootouders van de seingever, om te vragen, of nee, te ordonneren dat ze nog een boer nodig had die bereid was om de brokstukken te helpen uitladen als die eenmaal aan de voet van de Poelberg gearriveerd waren. In elk geval had de seingever zijn moeder nooit horen praten over het feest van de grot, maar wel over zuster Alfonsine, van wie ze, hoewel ze wel degelijk in God de Vader en Maria de Moeder Gods geloofde, maar weinig goeds wist te zeggen, en misschien daarom had ze nooit het verhaal verteld over een non die de grot als haar eigen mirakel beschouwde.

Toen hij op zijn zesde voor het eerst naar school ging, maakte ook de seingever kennis met de nonnen. Zuster Alfonsine was van het toneel verdwenen en de hoofd-deksels van de zusters waren minder stijf, streng en hoekig geworden, maar nog steeds waren ze heer en meester over de Poelberg, en nog altijd heette het schooltje De Hoop, een naam waarop God het evenwel niet had begrepen: twee jaar na de inwijding van de school, in 1883, werden zuster Martina en zuster Elisabeth zwaar ziek, en nog eens twee jaar later lieten in acht weken tijd drie zusters het leven.

Maar meer dan een halve eeuw later hadden klooster en school twee oorlogen doorstaan en waren 'de grot naast de school en het kloosterke op den Poelberg een echte bedevaartplaats geworden waar de mensen uit

Tielt en omstreken om hulp en troost komen bij haar, die bij de vele titels, die ons Vlaamsche volk haar reeds gaf, nog dien heeft bij gekregen van “Onze Lieve Vrouw van den Poelberg”.

Toen de seingever eenmaal schoolliep, zou hij Maria van de Poelberg, onder wier nis de zin ‘Ik ben de onbevleete ontvangenis’ werd gebeeldhouwd, wel duizend keer in de geschilderde, pupilloze blauwe ogen kijken. Tot hij acht jaar was, ging hij te voet naar school. Een fiets kreeg hij pas een jaar na zijn eerste communie; een afdankertje was het, de versleten fiets die de zoon van zijn moeders broer was ontgroeid. In de zomer was hij altijd met zijn tweelingzus de berg opgewandeld, maar in de winter had zijn moeder hen elke morgen om zes uur vergezeld, de lantaarn in de hand, want hoewel het maar zeshonderd meter stappen was, was ze doodsbenauwd om hen in het donker alleen te laten vertrekken.

De rest van haar schooltijd zou zijn zus de weg te voet blijven afleggen, maar zodra de seingever een fiets had, werd de berg van hem en stippelde hij zijn eigen route uit. Hij reed niet gewoon recht door de aardeweg op langs de knotwilgen om dan links af te slaan en de gemakkelijkste, slechts licht glooiende kant van de heuvel te beklimmen. Nee, hij volgde de zwakke bocht naar links bij hun huis, draaide daarna naar rechts, negeerde iets verder de afslag die je in een zeer korte maar nijldige klim naar de molen bijna op de top van de berg bracht, en bleef gewoon recht-

door rijden. Aan zijn linkerkant passeerde hij de kapel voor de Onze-Lieve-Vrouw van de Zeven Weeën, waar hij voor het eerst recht op de trappers moest gaan staan. Vijfhonderdvijftig meter verder, weer rechtsaf, werd hij begroet door de Onze-Lieve-Vrouw van Troost in Nood, en weer vierhonderd meter verder, rechtsaf, kon hij starten met de aanloop van de moeilijkste, steile kant van de berg. En wanneer hij vierhonderd meter later op zijn fietsje zonder versnellingen bijna de top had bereikt en zo recht op de trappers stond dat hij een alpinist leek die tegen een bergwand kleefde, zag hij aan zijn linkerkant de hoekige trappen die leidden naar de grot waar Maria minzaam op hem neerkeek, alsof ze de dappere klimmer nog een duwtje in de rug wilde geven. Maar dat had hij niet nodig, want de seingever moedigde zichzelf aan met woorden die hij enkel durfde te gillen wanneer niemand behalve hijzelf ze kon horen: 'Allee, Briek, allee, Schotje!'

